

यत्रौषधीः समग्मत राजानः समिताविव ।

विप्रः स उच्यते भिषग् रक्षोहानीवचातनः ॥ ८० ॥

हे औषधीः औषधयः यत्र विप्रे भिषज्यकर्तारि ब्राह्मणे यूयं समग्मत संगृह्य रोगं जेतुम् के-इव राजान-इव यथा राजानः समितौ युद्धे शत्रून् जेतुं समागच्छन्ति । गमेर्लुङि मध्यमबहुवचने पुषादीत्यङि [पा० ३. १. ५५.] गमरुनेति [पा० ६. ४. १८.] उपधालोपे हान्दसेऽगमतेति रूपम् । स भवदाश्रितो विप्रः भिषग्वैद्य उच्यते कथ्यते । कीदृशो विप्रः रक्षोहा रक्षांसि हन्तीति रक्षोघ्नं पुरोडाशं कृत्वा रक्षसां हन्ता रक्षःकृतोपद्रवनाशकः । तथा अमीवचातनः अमीवान् रोगान् चातयति नाशयति अमीवचातनः औषधदाने रोगनाशकः । चातयतिर्नाशनार्थः धातूनामनेकार्थत्वात् ॥ ८० ॥

अश्वावतीऽ सोमावतीमूर्जयन्तीमुदोजसम् ।

अवित्ति सर्वा औषधीरस्मा अरिष्टतातये ॥ ८१ ॥

अस्मै अस्य यज्ञमानस्य अरिष्टतातये रिषतिर्विनाशार्थः रेषणं रिष्टम् भावे क्तः न रिष्टमरिष्टमनाशो मङ्गलमित्यर्थः तस्य करणमरिष्टतातिः शिवशमरिष्टस्य करः इति [पा० ४. ४. १४३.] तातिप्रत्ययः यद्वा तननं तातिर्विस्तारः तस्मै यज्ञमानस्य शुभकरणाय सर्वा औषधीरस्मा अवित्ति समन्ताद्विद्मि जानामि वित्तेर्लुङि आत्मनेपदे उत्तमैकवचने इडभावे अवित्तीति रूपम् । अस्मै यज्ञमानार्थं वेद्वीति वा । तद्विशेषणम् अरिष्टं शुभं करोति तनोति वारिष्टतातिस्तस्मै । सर्वाः का इत्यत आह अश्वावतीमश्वा अस्यां सतीत्यश्वावती ताम् अश्वसम्पादिनीं कांचित् औषधिसमृद्धौ सत्यां धनदारेणाश्वलाभात् । अन्यां सोमवतीं सोमयोगोऽस्यामस्तीति सोमवती तां सोमसम्पादिनीं मन्त्रे सोमाश्चेत्यादिना [पा० ६. ३. १३१.] अश्वसोमयोर्दीर्घः । ऊर्जयन्तीमूर्ज बलप्राणनयोः बलसम्पादिनीं जीवयन्तीं वा ऊर्जयतीति । उदोजसमुद्रतमोजो यस्याः सा उदोजास्तां तेजःसम्पादिनीम् । एवं नानाकार्यकारिणीः सर्वा औषधीः जानामीत्यर्थः यद्वा अश्वावतीमित्यादीनि बहुवचनात्तानि कार्याणि औषधीरित्यस्य विशेषणत्वात् ॥ ८१ ॥